

Ἡ ἑξωτερικὴ φύσις πιστότατα διερμηνευομένη εἶναι ἀπαράλλαχτη μὲ τὴν ἀποτυπωμένην σκηνήν. Ὁ Δὰ Βίντσι δὲν ἠθέλε ποτὲ νὰ συνθέσῃ ἓν τοπίον στὴν τέχνην, προσέχων μόνον τὴν ἁρμονίαν χρώματος καὶ φωτός, χωρὶς νὰ συζήσῃ μὲ τὴν φύσιν καὶ ν' ἀκολούθῃ πιστὰ τὰ ἴχνη της. Κατέβαινε στὴν καρδιά του ἡ γλυκεῖα καὶ ἡ θεία της φωνή, καὶ ἀπὸ κεῖ πῆγαινε στὴν ψυχὴ τῶν εἰκόνων του. Ἔτσι ἡ φύσις μιλεῖ στὰ φειδωτὰ ρυάκια, στὶς ὁμορφες πεδιάδες ἢ στοὺς ἀπειλητικούς βράχους, στὰ διανυγνὰ ρεύματα τοῦ νεροῦ, πού αὐτὸς ἀγαπᾷ νὰ ζωγραφίσῃ καὶ πού μελέτησε σ' ὅλη του τὴν ζωή. Μιλεῖ στὰ φυτὰ, στὰ ἄνθη, στοὺς κορμούς τῶν δένδρων, στὰ κλαδιά καὶ τὰ φύλλα πού θαυμασὰ καὶ ἰδιότροπα ἤξευρε νὰ πλέξῃ μὲ λεπτὰ χρυσοφάντες χορδὰς στὴ διακόσμηση τῆς *salla delle aspe* τοῦ Πύργου τοῦ Μιλάνου, στὸ γαλανὸ τοῦ οὐρανοῦ, στὰ σύννεφα πού κοκκινίζουν στὸν ὀρίζοντα, στοὺς λόφους, στὶς πεδιάδες, στὴν ἐξοχὴ τὴν ἥσυχην σὰν ἐκεῖνα πού ἐξέλεξε γιὰ τὸν «Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου», στὰ ὄρεϊνὰ μέρη, καταφύγιον ἀπὸ τοὺς ἐγκοσμίους θορύβους, στὶς Παρθένους του. Στὸ ἀέραντο οὐμβρικό τοπίο ὁ Δὰ-Βίντσι βάζει ἀντιμέτωπο συγχρότερα καὶ μὲ περισσότερην ἀγάπην ἀπὸ τὸν Μαντεγνα καὶ Verrocchio, τὴν πιδ σιωπηλὴ, αὐστηρὴ καὶ ἐπιβλητικὴ φύσιν τῶν Ἀλπεων.

Καθὼς ὁ Dürer, ὁ Δὰ-Βίντσι ἀτομικεῖ τὸ τοπίον. Τὶ ἐνδιέφερε τὸν Μιχαήλ — Ἀγγελον ἢ φύσις ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον; Τὶ τὸν ἐνδιέφερε τὸ βασίλειον τῶν φυτῶν, τῶν λουλουδιῶν, τῶν χόρτων; Μποροῦσε νᾶχουν ζωὴ τὰ βουνά, οἱ βράχοι, τὰ ποτάμια; Οἱ Φλαμανδοὶ παριστάνοντες ἐπὶ τῆς οὐδότης τὰ τοπεῖα ἐκεῖνα χωρὶς συμμετρίαν καὶ τάξιν, εἶχαν χάσῃ τὴν οὐσίαν τῆς τέχνης. Καὶ οἱ πιδ βαθεῖς μελετῆται τῆς φύσεως Φίλιππος Lippi, Benozzo, Gozzoli, Pollainelo, Verrocchio, οὔτε οἱ Οὐμβροί, οὔτε ὁ Mantegna οὔτε οἱ τοῦ 14ου αἰῶνος Φλωρεντινοὶ δὲν ἔδιδαν εἰς τὸ τοπίον τὴν ζωὴν πού ἤξευρε νὰ δώσῃ ὁ Δὰ Βίντσι. Ἐρευνοῖν τὸ φυσικὸν βασίλειον, ὅπως τὸ ζωϊκόν. Μὲ πείραν γεωλόγου, φυσικοῦ, ἢ βοτανικοῦ

δίδει στὸ ἐγχειρίδιό του τὰς ἀρχὰς τῆς ἀληθινῆς τῆς βαθεῖας καὶ μεγάλης τέχνης τοῦ τοπίου. Συμβουλεύει πῶς πρέπει νὰ παριστάνωνται τὰ φυτὰ καὶ τὰ χόρτα διαφορετικὰ στὰ διάφορα ὕψη καὶ κλίματα. Μὲ ὠχρὰ σκουριά καὶ λεπτὴ ἐνδύει τοὺς βράχους πού εἶναι ὑπὲρ τοὺς λόφους τῶν ὑψηλῶν βουνῶν. Στὶς ζωγραφιὰς τῆς ἐξοχῆς πρέπει νὰ ἐκλέγῃ κανεὶς ἐκεῖνη τὴ στιγμή πού ὁ ἥλιος κυριαρχεῖ στὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ λάβῃ τὸ τοπίον φῶς παντοῦ. Νᾶναι πιδ φωτεινὸ ἐκεῖνο τὸ μέρος πού εἶναι μακριὰ πρὸ τὰ βουνά. Διὰ νὰ ἐμβαθύνῃ ὅσο μπορεῖ στὴν πραγματικὴν ἀπεικόνισιν, μελετᾷ τὰς πλέον ποικίλας περιγραφάς. Ἐπέδρασεν ἴσως λίγο σ' αὐτὸν τὸ τοπίο τῶν Φλαμανδῶν τὸ ὁποῖον λίγοι Ἴταλοι καλλιτεχνοῦσαν, ἰδίως ὁ διδάσκαλός του Verrocchio. Ἀλλὰ πολὺ γλήγορα ἀπεχωρίσθη ἀπὸ κάθε σχολὴν, καθὼς δείχνει ἓνα Τοσκάνικὸ τοπίο τοῦ 73.

Ἄν ὁ Ciriaco d' Ancena θαύμαζε στὰ 1449 σ' ἓνα τρύπτυχο τοῦ Poger van der Wezden τὰ ζωντανὰ λειβάδια «*flores, arbares et frontigeros atque umbrosos colles, quin et ipse omnipotento natura innibi genita*» ὁ Vasari πούμποροῦσε νὰ θαυμάσῃ μερικὰς ζωγραφιὰς τοῦ Δὰ Βίντσι, τώρα χαμένες ἢ κατεστραμμένες, ἐπαινεῖ τὴ θεϊότητα τῆς διανοίας του πού θαυμασὰ παρίστανε τὴν φύσιν, ὅπως κανεὶς ἄλλος ποτὲ δὲν κατόρθωσε. «Ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐὰ» δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἐνέπνευσε τὸν Durer νὰ κάμῃ τὴν ἰδικήν του εἰκόνα μὲ τὴν ἴδιαν ὑπόθεσιν καθὼς ἐνεπιεύσθη καὶ πολλὰς ἄλλες φορὰς ἀπὸ αὐτόν. Στὴν εἰκόνα αὐτὴ τοῦ Δὰ Βίντσι εἰκονίζεται ἓνα λειβάδι μὲ ἄπειρα χόρτα καὶ μερικὰ ζῶα. Ἐδῶ εἶναι μιὰ μαυροσουκιά. Τὰ φύλλα καὶ τὰ κλαδιά τόσο ὥρατα, πού ἡ διάνοια χάνεται μόνον σκεπτομένη πῶς μόρεσε ἓνας ἄνθρωπος νὰ εἶχε τόσην ὑπομονήν. Ἐπίσης εἶναι μιὰ φοινικὴ ἐργασμένη μὲ τόσην θαυμαστὴν τέχνην πού μόνον ἡ ὑπομονὴ καὶ τὸ μυαλὸ τοῦ Λεονάρδου Δὰ Βίντσι μποροῦσαν νὰ τὸ κατορθώσουν.

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Κ Ο Υ Μ Π Ο Υ Ρ Α !

Ὁ κύρ Θάνος, τοῦλάχιστον ἐξηνταπεντάρης, εἶχε παραστρατήσῃ. Γιουρὴ βλέπετε, εἶχε μὴ ἀπὸ νωρὶς σὲ μιὰ ταβέρια, τὴν καλλίτερη τοῦ Μαρουσιοῦ, καὶ ξέρετε πιδ πῶς ἅμα μὴ κανεὶς σὲ τέτοια παλάτια τῆς εὐθυμίας, δύσκολα φεύγει χωρὶς νὰ ἀφήσῃ καὶ λίγο ἀπ' τὰ λογικά του...

Ἐρρόφα μὲ θερμότητα νεανικὴν. Τὸ ἓνα ποτῆρι ἐκνηγοῦσε τὸ ἄλλο καὶ ὅλα εἶχαν σημάδι τὸ στόμα του. Τὸ κρασί, ἀθάνατο ρετσίνατο, ἔτρεχε πιδ στὸ λαρύγι του σὰν ξεροπόταμο πού φονοκῶνει ἀπ' τῆς βροχῆς τοῦ Ὀκτωβρίου.

Καὶ ἀρχξε σιγά - σιγά νὰ λιγύξῃ τοῦ γέροντος τὸ κακοπαθισμένον σῶμα. — Τὰ μάτια του ἐγειναν ὑγρὰ, κοκκίνησαν. Τὰ πόδια του δὲν ἔστεκαν καλά. Ἐμοιαζε σὰν τὴν βάρκα πού τὰ κύματα τὴν ὀλγουν δεξιά, τὴν σπρώχνουν ἀριστερά, τὴν συναπέρουν ἐπάνω κάτω.

Ἐκάθησε καὶ ἐνῶ ἀρκετὸν μέρος τοῦ βαρε-

λιοῦ μετετοπίσθη εἰς τὴν κοιλίαν του, εἶχε τὸ κουράγιο νὰ διατάσῃ «μισὴ στὰ δύο».

— Γεῖά σου κύρ Θάνο... ἐφ'ὧναζαν εἰρωνευόμενα τὰ χωριατόπουλα.

— Βρὲ σεῖς, ἀπῆντα, κοκομοριασμένα δὲν ρουφᾶτε; Κραοὶ βρὲ εἶναι... Ἐρὲ κάπελλα... κέρνα τὰ βλαστάρια.

Καὶ ἡ ρετσίνα ἔρρεεν ἀφθονος. Εἰς τὴν σπονδὴν δὲ διεξεδίκε πάντοτε ὁ γέρονς τὰ ἱερά τέταρτα τῆς οἰκῆς.

Τρεῖς ὥρες αὐτὴ ἡ δουλειὰ διήρκεσε...

Προσταγαὶ καὶ ἀφροὶ ὀητινῆτον...

Ὅταν πλέον ἐξηντλήθησαν αἱ δυνάμεις τοῦ γέροντος, ἐζήτησε νὰ κάμῃ «μιὰ βόλτα στὰ μαγαζιά».

Ἀλλὰ πού!

Ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ κἀθισμα, διὰ νὰ ἐπαναπέσῃ βαρύτερος.

Ἐδέησε δύο συγχωριανοὶ του νὰ τὸν ὑποβα-
τάσουν διὰ νὰ τὸν ὀδηγήσουν εἰς τὸ σπῆτι
του..

Καὶ ἤρχισεν ἡ καωμικὴ ὁδοιπορία. Δεξιᾷ καὶ
ἀριστερὰ ἔβαινον δυσκόλως συγκριτοῦντες αὐτὸν
ἀπὸ τῶν βραχίονων δύο εὐρύτεργοι συνδημόται
του.

Αὐτὸς, πότε γέροντων ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ
πότε ἀπ' τὸ ἄλλο, ἐσύρετο φλυαρῶν, καιατρώ-
γων ουλλαβάς, ἀποτέμνων φράσεις, βωμολοχῶν,
ᾄδων, βλασφημιῶν, ἐρωτιστοπωῶν.

Τὸ φέσι του εἶχε μεγαλοπρεπῶς πλαγίως κλίνῃ
ὡσὰν καὶ αὐτὸ νὰ ἦτο μεθυσμένος.

Τὸ πανοβράκι του μπαλωμένον, ὡς λιπὸν λέμ-
βου συνεπτυγμένον, ἐκυλινδεῖτο μεταξὺ τῶν σκε-
λῶν του ἀπελεικνῶς, ὥσει ἐλειονολογοῦν τὸν κά-
τοχόν του μὲ τὰ ἐπιτωχωμένα κρεμασιάρια του.
Τὰ ἀνυπότακτα μουσιάρια του, — ὕγρα ἀκόμα
ἐκ τῆς οἰνοποισίας — ἔσταζαν. Τὰ μάνια του ἠλιθίως
ἐστριφογύριζαν εἰς τὰς κόγχας των. Καὶ διὰ
δὲν ἐτραγουδοῦσε, ἐξέφευγε ἀπὸ τὰ χεῖλη του,
σεσουρμένον, στεγνόν, ἀποκαμωμένον τμήμα λέ-
ξεως, τὸ πρῶτον συνθετικόν, μετὰ παρέλευσιν
δὲ τινῶν δευτερολέπτων δυσπνοίας καὶ μετὰ τρι-
κλισμα δύο τριῶν βηματίων ἐστραγγάλιζε τὸ ἀπο-
μεινάρει τῆς λέξεως, ὅπερ ἦν ὡς μὲ τὴν ἀρχὴν
τῆς ἐπομένης.

Αἱ λέξεις ἐννοεῖται οὐδένα εἶχον συνειρμὸν
πρὸς τὸ σύναλον τῆς ἀκατασχετοῦ λίμνας του,
ὅπως καὶ τὸ φέσι μὲ τὸ κεφάλι του.

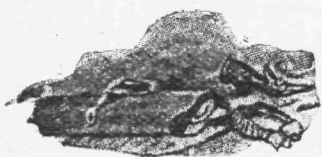
Ἀπὸ ἓνα στενοσόκακο ἀπήγετο ὁ οἰνόφυλξ
γέρων ὑπὸ τῆς τιμητικῆς συνοδείας

Ἐνθ' ἐπερνοῦσε θριαμβευτικῶς, τρεῖς τέσσα-
ρες χωριατοπούλες ἦσαν εἰς τὴν πόρτα ἐνὸς οἴ-
κου. Καὶ βλέπονσαι τὸ θέαμα, ἄρχισαν νὰ ξεσποῦν
εἰς ἀτελευτήτους καγχασμούς, ὅτε μία ἐξ αὐτῶν
κατακόκκινη ἀπὸ ζῶν, ἀποχωρισθεῖσα δύο τρία
βήματα ἀπὸ τὰς ἄλλας, ἔσπευσε νὰ φωνάξῃ μὲ
μειδιάμα ἀπείρου χάριτος πρὸς τοὺς συνοδοῦς
τοῦ μεθυσμένου :

— "Ε, γιὰ νὰ σᾶς πῶ, ποῦ τὸν πᾶτε; Σιό...
φωτογραφεῖο;

Ἡ εἰρωνικὴ ἐπίθεσις τῆς χωριατοπούλας ἦτο
στρατηγικωτάτη, καὶ δικαίως, ἀφοῦ ὁ κύρ-Θά-
νος ἦτο πλέον ἀπὸ τὸ μεθύσι... κουμπούρα!

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΛΛΟΙΩΣΗ

Μικρὸ δρομάκι ἀθόρυβο
ἀνάμεσα σὲ δέντρα 'ποθεμένο,
δρομάκι μου γαλήνιο
μὲ σκόνη σὰ μετὰζινη στρωμένο.

Γλυκὸ τραγοῦδ', ὁ πόνος μου,
π' ἐξωτικὰ τόχαν τραγουδιμένο,
γινόταν σὺν σὲ διάδιναν,
τερπνὸ, παρὰζενον, ἀγαπημένο.

Χαρᾷ, πηγὴ ἀστήρευτη,
ἦσαν γιὰ μένα νεροκρυσταλοῦσα
ποῦ γέρνωντας στὸ ὄχτο της
ἀπ' τὸ νεράκι της νὰ πιῶ ζητοῦσα.

Μὰ τώρα... Ὅλα τέλειωσαν.
Τὰ δένδρα ὅπου σ' ἔσκιαζαν χαθήκαν.
Γιὰ ζεστασιὰ τὰ ἔκοψαν.
Ποιὸς ξέρει σὲ πειὰ τζάκια νὰ καῖκαν.

Κι' ἡ σκόνη σ' ἡ μετὰζινη
βασθαῖα, τσουχτὰ τὸ πρόσωπο πληγώνει,
μικρὸ δρομάκι' ἀθόρυβο
ποῦσουν γιὰ μὲ τῆς εὐτυχίᾳς τὸ χελιδόνι.

ΔΙΨΑ ΠΑΛΗΩΝ

Τσοπᾶνε, σούριζε. Μ' ἀρέσει
ν' ἀκούω τῆς φλογέρας σου τὸ νόστιμον ἀχρό.
Πλέξε ἀπάνω στὸ καλάμι
κᾶποιαν ἀγάπη, κᾶποιον ἔρωτα γλυκόν, ἀγνόν.

Πές γιὰ παλῆς θεῶν ἀγάπες
ποῦ ξετυλίγονταν κρυφὰ μέσα στὶς φυλλωσιές
γιὰ ὥριμες θερμὲς παρθένες,
καὶ τῶν Σατύρων τίς ἀδάμαστες ὁρμές.

Τραγοῦδισε γιὰ τῶν Βουκόλων
τίς ἥσυχες καὶ ἥρεμες ἀγάπες, τίς παλῆς,
γιὰ τ' ἀγκυλιάσματα τὰ θεῖα
μέσα στὴ στάνη, πέρα καὶ στὶς καλαμιές.

Σούριζ' ἀχόρταγα, τραγοῦδα
τὴ τρισευτυχισμένη 'κείνη ἄδολη ἐποχή,
γιὰ νὰ γευτῇ, λίγο τὸ μῦρο
τῆς παλαιᾶς ἀγνάδας, ἡ ἀχαρὴ μου ἡ ψυχὴ...